СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 217. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 17-го ВЕРЕСНЯ 1951. No. 217. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 18, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПРИБУТОК ЗДА ЗРІС НА 175 ВІДСОТКІВ УПРОДОВЖ 20 РОКІВ

Вашингтон, 16 вересня. — Департамент торгівлі повідомляє, що національне Злучених Держав піднесло свій цілорічний прибуток з $87,000,000,000 в 1929 році до 239,000,000,000 в останньому році, а це значить збільшення на 175 відсотків. Студії над цією справою переводило Бюро Бизнесової Економіки при цьому департаменті, порівнюючи прибуток і продукцію за час понад двадцяти років. Бюро стверджує загалом велетенський зріст народного господарства Злучених Держав. Судді виявляють, що країна збільшила свою продукцію з $104,000,000,000 в 1929 р. до $283,000,000,000 в 1950 році. Частинний зріст треба приписати ступневому зростові робочої сили.

Одначе далеко важливіший є зріст самої продуктивности внаслідок видатности праці зорганізованих робочих з'єднань, дякуючи технічному поступові і збільшеному вкладові капіталів в краєві підприємства. — Уряд причинився до зросту прибутків на 15 відсотків в 1950 р. тим, що закуповував вироби й послуги людей. У 1929 р. уряд причинився до прибутків тільки 8 відсотками.

НАРИС ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ НЮ ЙОРКУ ЗАКІНЧЕНИЙ

Ню Йорк. — Організаційна фаза міської цивільної оборони вже закінчилася, як про це говориться в першому річному звіті міського Бюра Цивільної Оборони. Директор Цивільної Оборони, Артур В. Валандер визнав, що це тільки нарис плянів для цивільної оборони на випадок нападу на місто атомовими бомбами, одначе від започаткування програми в липні 1950 р. виконане „найбільше і найскладніше організаційне завдання міської влади в історії нашої країни". Рямці організації вже викінчені, твердить директор оборони. Звіт подає досягнення, але не закриває і того, що ще має бути зроблене. Мабуть найбільше невиконане завдання становить собою утворення корпусу цивільної оборони, для якого треба 750,000 добровольців. До 1 липня поточного року зголосилося тільки 298,919 добровольців для цієї служби.

ПЛАТНІ І ЦІНИ ЗАЛИШАТЬСЯ ВИСОКІ — ЗАПОВІДАЄ УРЯД

Чарлс Е. Вилсон, директор Оборонної Мобілізації, попередив, що ані рівень робітничої платні ані продукція не повернуться до рівня з-перед Корейської війни. У двох промовах, виголошених до організації адвокатів, Амерікен Бар Ассосіейшен на зібранні в Ню Йорку, Вилсон говорив про поступ у продукції мобілізованих засобів і заявив, що вона сягає тепер місячно до двох з половиною більйонів долярів, той як перед Корейською війною американські військові видатки становили пів більйона долярів місячно, отже воєнна продукція зросла на 400%. Вилсон не дивиться чорно на майбутність американської продуктивности, бо Америка це молода, піонірська нація, отже продуктивність її буде зростати, не зважаючи на зменшення військової продукції після закінчення надзвичайного стану. Вилсон заявився проти контролі цін і продуктів, одначе під теперішню пору нема іншої ради проти зростаючої інфляції, яка ще більший ворог ніж сама Росія.

ПІВ МІЛЬЙОНА НА ВИВЧЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ ШПИТАЛІВ

Ст. Луїс, Мо. — Американське Товариство Шпиталів асигнувало пів мільйона долярів на студії фінансування і економічного ведення шпиталів. Вивчення триватиме два роки і має підшукати способи — як дати найбільшу опіку недужим за якнайменшу ціну. Про це говорив д-р Чарлс Ф. Вілінскі з Бостону на відкритті річного зібрання Американського Товариства Шпиталів в присутності 7,000 знавців шпитального діла. Фонди на вивчення згаданих справ дали добродійні установи, а також і деякі бизнесові, як, напр., Мютюал Лайф Іншюренс Компані, Фундація Рокефелера та В. К. Келлог Фундейшен. Деяка підготовка до таких досліджень уже зроблена і тому можна було дістати на це діло фонди.

А.Ф.П. ПРОТИ УГОДОВСТВА З КОМУНІСТАМИ

Сан Франсіско. — Екзекутивна рада Американської Федерації Праці вийшла з осторогою проти угодовства в якійнебудь формі з тоталітарною тиранією, все одно, чи вона виявляється в комуністичнім режимі в Китаї або в Росії, чи організації фалангістів в Еспанії або перонистів в Аргентині. Який небудь крок, зроблений в згаданих напрямках, ані трохи не зміцнить американського проводу в світовій демократії, людської гідности та міжнародного миру. — Рада А.Ф.П. складається з таких знаних провідників робітництва, як Вилйем Грін, голова А. Ф. П., Джордж Міні, секретар — скарбник і 13 заступників голови організації. Вона видала друком на 219 сторінках звіт з діяльности А.Ф.П. як у царині внутрішніх юнійних відносинах, так і на міжнародному форумі. Звіт буде розданий делегатам, які приїхали на 70-ту річну конвенцію, що триватиме яких 10 днів. Окрему увагу звернено в звіті на комуністичну стратегію в цілому світі, при чому стверджено, що в країнах поза залізною заслоною помітні ознаки зростання конфлікту й незгоди.

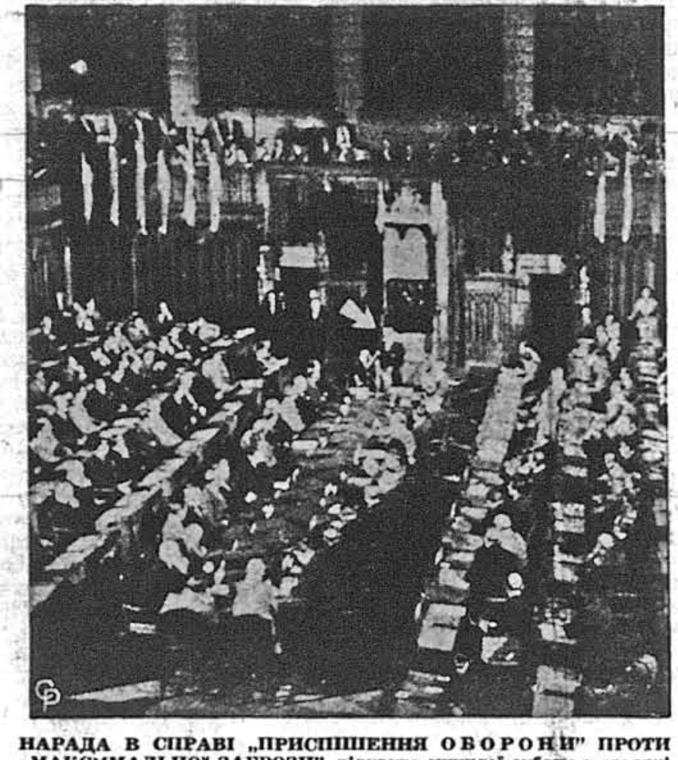
В АМЕРИЦІ

● **Другий великий банковий скандал** у містечку Ню Кенсінгтон, у Пенсилвенії викрили агенти Федерального Слідчого Бюра. У „Фирст Нешенел Банк" помішник касієра забрав $500,000 на закуп цінних паперів, одначе втратив на них. Місяць тому агенти викрили в банку Парнассус, що Людвиг Шлекат забрав $600,000 на закуп банкових уділів, щоб зробити себе президентом банку.

● **Дівочий Гонтер Каледж міста Ню Йорку**, переіменований на коедукаційний. Першого студента, Роналда Фелдмана, дівчата оваційно привітали на сходах при вступі.

● **Двадцять мільйонів долярів мають зібрати нюйорські жиди** на втримання своїх 116 шпиталів і інших добродійних установ на найближчий рік. Минулого року вони зібрали 14 з половиною мільйонів на втримання цих установ поточного року.

● **Винайшли спостерігач атомових бомб** у Дженерал Електрик. Він стане в пригоді працівникам цивільної оборони при вишукуванні місця, де саме впала бомба.



НАРАДА В СПРАВІ „ПРИСПІШЕННЯ ОБОРОНИ" ПРОТИ „МАКСИМАЛЬНОЇ ЗАГРОЗИ", відкрито минулої суботи в столиці Канади, Оттаві, де зібралася зложена з міністрів закордонних справ договірних країн Рада Півніно-Атлантійського Пакту. Конференцію відкрив голова Організації Північно-Атлантійського Пакту, бельгійський міністер закордонних справ Поль Ван Зеланд (зазначений стрілкою), закликаючи до „приспішеної оборони" проти з'ясованої опісля державним секретарем Ачесоном „максимальної совєтської загрози".

АМЕРИКА ПІДДЕРЖУЄ СПРАВУ ГРЕЦІЇ І ТУРЕЧЧИНИ В АТЛАНТІЙСЬКОМУ ПАКТІ

АЧЕСОН ПРИГАДУЄ ЕВРОПЕЙСЬКИМ МІНІСТРАМ В ОТТАВІ СОВЄТСЬКУ „МАКСИМАЛЬНУ ЗАГРОЗУ"

Оттава, Канада. — Минулої суботи тут почалася конференція зложеної з міністрів закордонних справ Ради Атлантійського Пакту, на порядку нарад якої є дальші заходи для скріплення европейської оборони перед сподіваним совєтським нападом. „Критичною" справою на конференції вважається сильно піддержувані Злученими Державами подання Греції і Туреччини, щоби їх включити в північно-атлантійську оборонну систему, поширюючи тим самим Атлантійський Пакт на Середземне море. Міністри закордонних справ Злучених Держав, Британії і Франції вже „узгіднили" свої думки в цій справі на конференції у Вашингтоні минулого тижня. Але натомість очікується деякої опозиції з боку малих европейських країн, які побоюються, що поширення пакту на Туреччину і Грецію може скорше втягнути їх в нову світову війну. Ініціятиву для поширення і скріплення Атлантійського Пакту веде державний секретар Ачесон. Минулої суботи він пригадав европейським державним мужам, що їх країни „максимально загрожені" можливістю совєтської агресії і тому теж мусять бути пороблені максимальні військові і господарські зусилля для оборони. Секретар Ачесон заповів найбільшу американську допомогу. На порядку обговорення Ради є такі справи: 1. Створення об'єднаної европейської армії, включно з німецькими дивізіями; 2. Скріплення південного крила Атлантійського Пакту, поширенням його на Грецію і Туреччину; 3. Провірка мирового договору з Італією та звільнення тої країни від військових обмежень; 4. Обговорення можливостей полагодження італійсько-югославських суперечностей відносно Трієсту. — Всі ці справи тісно зв'язані з одною головною: — намагання створити відповідну оборонну силу, що могла б кожночасно протиставитися совєтському нападові.

АДЕНАУЕР ЗАКЛИКАЄ ДО ПРИСПІШЕННЯ ОЗБРОЄННЯ НІМЕЧЧИНИ

Бонн, Німеччина. Західнонімецький канцлер д-р Конрад Аденауер закликав вчора західних аліянтів до приспішення німецької акції в справі організації німецької армії, вважаючи, що військова слабість західних аліянтів у відношенні до Совєтського Союзу збільшує загрозу війни. Висловлюючи свої думки в пресовому інтерв'ю, Аденауер вперше виявив повний оптимізм щодо можливостей апробати західно-німецьким населенням і його парляментарними представниками західних плянів відносно ремілітаризації країни. Він теж вперше висловив офіціяльну німецьку апробату, щоби німецькі війська були включені в загальну европейську армію під команду ген. Айзенгавера.

ЧИ ІСНУЄ ФРАНЦУЗЬКА АРМІЯ?

Ню Йорк, 17 вересня. — Питання існування французької армії для оборони західної Европи обговорює Стюарт Алсоп, кореспондент щоденника Геральд Трибюн, який саме тепер перебуває на маневрах французької армії в Нормандії. З розмов із простими вояками, а почасти і з вищими чинами, аж до генералів і на основі власних спостережень, Алсоп виніс враження, що демократичний світ неоправдано легковажить французьку військову силу. Він каже, що „вояк у вояка в нічому не різниться від вояків інших армій" світу. Легковаження французької армії в Злучених Державах повстало з того, що чвертина членів парляменту Франції—комуністи. Це явище, як твердить Алсоп, не стосується до армії, бо там комунізм так наче й не існував. По-перше, тому, що молоді хлопці, нижче двадцяти років, яких набирають до армії, не мали часу перейти большевицьку школу. По-друге, тому, що активних комуністів уже давно випололи з-поміж офіцерів. Попри це все французи відзначаються своїм патріотизмом і армія розуміє свої обов'язки супроти батьківщини. Тому нема потреби боятися, що теперішня армія не піде на оборону батьківщини від закордонного ворога.

З НОВИМИ НАДІЯМИ І ПЛЯНАМИ Л.-М. КЛЮБ В НЮ ЙОРКУ ПОЧАВ СВІЙ СЕЗОН

Ню Йорк. — Український Літературно-Мистецький Клюб в Ню Йорку, що впродовж відносно короткого часу свого існування вибився на одне з перших місць в українській культурно-мистецькій активності в цій країні, відкрив минулої п'ятниці свій черговий сезон новими надіями та ще сміливішими плянами. Їх з'ясував в своєму вступному слові голова клюбу, проф. Сергій Литвиненко, вітаючи в скромних приміщеннях Клюбу коло 200 осіб добірної публіки з літературно-мистецьких та громадських кол. Клюб і активність його членів розвивається — твердив проф. Литвиненко — з непереможної снаги мистців творити, без огляду на важкі для них обставини. Багато досягнено в минулому році і це становитиме базу для дальшої праці в поодиноких секціях, — скріплених новими вартісними членами. Шістьох зорганізованих в Музичній секції піяністів і один скрипак вже сьогодні дають лекції понад 50 учням. Широку діяльність заповідають секції письменників і журналістів. Секція мистців вже має в пляні три виставки, одну у Филаделфії і дві в Ню Йорку, з цього одна виставка плянується в рямках Комітету „Вільна Европа", хоча в ньому українці не заступлені під політичним поглядом. Виставка матиме міжнародний характер мистців з-поза залізної заслони. Загальну і дотепну характеристику української журналістичної професії дав ред. І. Кедрин, зупиняючись окремо на українській журналістиці на еміграції та в Злучених Державах. Мистецьку програму вечора, яким проводив заступник голови Клюбу, ред. Роман Купчинський, виповнили виступ Хору „Думка" та скрипкове соло В. Цісика, якому акомпанювала на фортепіяні п-ні Чапельська. Після програми затягнулася пізно вніч товариська гутірка.

ГЕН. РІДЖВЕЙ ЗАКЛИКАЄ ЧЕРВОНИХ ДО ВІДНОВЛЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ

Токіо, 17. вересня. — Аліянтський головний командант на Далекому Сході, ген. Метью Б. Ріджвей, звернувся сьогодні до комуністичного противника, закликаючи його до відновлення перерваних ним перед місяцем переговорів в справі перемир'я в Кореї. В своєму посланні до комуністичних командантів ген. Ріджвей дальше рішучо відкидає комуністичні обвинувачення щодо кількаразового порушення аліянтами невтральної зони Каесонгу, де відбувалися переговори, потверджуючи тільки помилковий обстріл тої зони одним заблуканим аліянтським літаком, проти якого аліянтське командування повело дисциплінарну акцію та виправдалось перед комуністами. Своє послання ген. Ріджвей скерував до північно-корейського премієра Кім Іль Сунга та до команданта комуно-китайських інтервенційних військ, ген. Пенг Тег-гуаї. Воно було передане по радіо і крім того має бути передане теж комуністичному зв'язковому. В цьому посланні ген. Ріджвей висловлює свою готовість „обговорити умовини, що були б задовольняючі для обох сторін для відновлення переговорів". Заява ген. Ріджвея є відповіддю на комуністичну заяву з-перед п'яти днів, в якій червоні дальше обстоювали домагання, щоби аліянти „признали" до всіх закидуваних їм безпідставно порушень невтральности Каесонгу, роблячи це передумовою відновлення переговорів. Тоді комуністи відкинули теж аліянтську пропозицію, — щоби переговори продовжувати в іншому місці, яке виключало б можливість порушення його невтральности. — Ген. Ріджвей тепер знову заявляє, що всі комуністичні обвинувачення були дбайливо прослідженні, але всі виявилися абсолютно безпідставні, за виїмком одного з попереднього понеділка, з якого аліянти виправдалися. В поінформованих колах вважають, що теперішня відповідь ген. Ріджвея, що узалежнює продовжування переговорів від становища комуністів, може бути вже остання і від комуністичної відповіді на неї може залежати перемир'я або продовжування війни в Кореї. — Вміжчасі комуністична пропаганда продовжує свої гострі виступи проти аліянтів, заявляючи, мовляв, що „Пентаґон бажає собі війни а не миру в Кореї" і тому доручив ген. Ріджвеєві „розбити" переговори в Каесонг в справі перемир'я.

ВОРОГ ОБЕЗСИЛЕНИЙ В СХІДНІЙ КОРЕЇ

Токіо. — Ген. Джеймс Ван Фліт, командант аліянтських сухопутних збройних сил на фронті в Кореї, заявив вчора, після інспекції фронту, що акція аліянтів та величезні втрати ворога впродовж останніх тижнів в Східній Кореї відібрали червоним силу до евентуального нового генерального наступу. Ген. Ван Фліт твердить, що ворожі втрати на цьому секторі фронту виносять — двадцять і більше ворожих вояків за одного аліянтського. — Крім величезних втрат на фронті, аліянтська авіяція завдає не менших пошкоджень теж ворожому запіллю. Положення ворога на тому секторі фронту позначується фактом, що він висилає на фронт вже раз ранених вояків. Тимчасом аліянтські війська, здобуваючи в запеклих боях в тому гористому терені одну стратегічну позицію за другою, невпинно посуваються вперед на північ, проганяючи ворога з його укріплених позицій. Найбільші втрати мають північно-корейські війська. Запеклі бої на східній ділянці фронту продовжувалися теж вчора, тоді як на інших секторах приходило все ще тільки до інтензивнішої патрульної акції та до принагідних артилерійських двобоїв. Погана погода вчора дещо обмежила, але не припинила акції аліянтської авіяції, що багатьома серіями атакувала ворожі шляхи постачання та скупчення ворожих військ в запіллі, беручи теж активну участь в боях на фронті.

В ЧЕРВОНОМУ КИТАЮ ЧЕРГА НА „РЕАКЦІОНЕРІВ"

Гонг Конг. — Після кривавої чистки „ворогів народу" і — „контрреволюціонерів", жертвою якої впали вже сотні тисяч китайців, поліційний комуністичний режим почав тепер масову акцію проти т. зв. „февдалів і реакціонерів", під категорію яких підпадає практично кожний китаєць. Проти них поведено насамперед сильну пропагандивну акцію, закликаючи всіх „прогресивних" робітників виявляти та денунціювати „реакціонерів" в їх складі. Тепер вже почалася нова терористична чистка, що охопила головно шість провінцій: Гонан, Гупег, Гунан, Кіянґсі, Квантунґ і Квангсі.

„БОЛЬШЕВИК" ЗАПОВІДАЄ ЗДІЙСНЕННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ УТОПІЇ В 1960 Р.

Москва. — „Большевик", відомий журнал комуністичної партії, заповідає закінчення теперішньої „переходової стадії" від соціялізму до комунізму за приблизно десять років. В той час мала б бути здійснена комуністична утопія і „кожний матиме відповідно до своїх потреб". До того часу совєтська індустрія та її продукція мали б бути збільшені щонайменше втроє, подібно як і сільсько-господарська продукція, зокрема скотарство. В західних коментарах звертається увагу, що — Сталін точно п'ять років тому теж говорив, що для забезпечення Совєтського Союзу перед „можливими випадками" треба збільшити його промислову продукцію щонайменше втроє. „Большевик" на всякий випадок заповідає, що навіть після здійснення комуністичної утопії теперішніх державних форм не можна буде скасувати, бо „з погляду на капіталістичне оточення" треба буде задержати „військо, поліцію і органи безпеки."

МОСКВА ПРИГОТОВЛЯЄ НОВУ „РЕВОЛЮЦІЮ" ДЛЯ ГРЕЦІЇ

Об'єднані Нації. Балканська комісія Об'єднаних Націй поінформувала, що Совєтський Союз та його сателіти ведуть тепер інтензивну акцію для підготовки нової „громадянської війни" в Греції. В тій цілі встановлено в Албанії, Чехословаччині, Болгарії, Польщі, Румунії і в Мадярщині сітку вишкільних таборів, в яких приготовляються саботажники і партизани для нової війни в Греції. Відповідна „інфільтрація" до Греції вже почалася. Комісія О.Н. звертає увагу на безпосередню нову загрозу миру на Балканах та рекомендує, щоб цею справою зайнялася Генеральна Асамблея на цьогорічній сесії в Парижі.

ПІДОЗРІЛЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО „ЗМОВУ" ПРОТИ УРЯДУ В ІРАНІ

Тегеран, Іран. — Іранський премієр Моссадех, заангажований зі своїм урядом в нафтовому конфлікті з Британією, повідомив вчора про пляновану на сьогодні змову повалити його уряд і наказав гостре поготівля іранської поліції та деяких військових частин. Повідомлення про „змову" наступило після того, як премієрові вже втретє не пощастило перевести в парляменті голосування в справі довір'я для уряду, бо опозиційні посли й цим разом бойкотували сесію і в парляменті не було потрібного кворум, щоб перевести голосування. Тому теж в дипломатичних колах підозріваються, що повідомлення про „змову" не мало жадної реальної підстави і було радше підготовою для відповідної терористичної акції уряду, якщо б опозиція проти нього мала збільшуватися. — Рівночасно з Абадан повідомлено, що англійська дирекція закритої вже від деякого часу рафінерії нафти звільнила з праці понад 1,000 іранських урядників. — Іранський уряд зі свого боку загрозив, що коли Британія продовжуватиме свій господарський натиск на Іран, він „переставиться" на торгівлі зі Совєтами.

В СВІТІ

● **Московська „Правда" пише**, що конференція в Оттаві країн Північно-Атлантійського Пакту іде „шляхом підготовки війни", підкреслюючи при тому велику кількість військовиків у делеґації ЗДА.

● **Рух за створення** міцного поясу навколо Ізраеля з поселень арабських втікачів із Палестини — почав Г. А. ель Гусейні — муфті Єрусалиму, що перебуває на еміґрації. Його підтримує в цьому Верховний Арабський Комітет. Цей рух означає відмову від попередніх вимог про поворот арабських біженців до їх власних хат у Палестині.

● **Найбільша повінь за 60 років** у Північній Кореї робить багато шкоди — повідомляє комуністичне китайське радіо. Багато людей осталося без хат, харчів і одежі.

● **Совєтський журналіст Ілля Еренбурґ** прибув до червоного Китаю.

● **24-годинний страйк** за збільшення платні в Італії, викликаний як комуністичними так і анти-комуністичними професпілками, відбився на функціонуванні залізниць, пошти і телеґрафу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily exxcept Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

НАПРУЖЕННЯ В СВІТІ

Не зважаючи на успіхи мирової конференції в Сан Франсіско, як і порозуміння Злучених Держав, Великої Британії та Франції щодо Західної Німеччини, надії на спокій у світі нема. Навпаки, говорять і пишуть про війну, зв'язуючи її, між іншим, з відомовою погрозою Ґромика у Сан Франсіско. Початок нової війни одні добачають в Азії, на що натякав Громико, а інші в Европі. Притоку може дати Японія, чи Німеччина, а найправдоподібніше Югославія. Та ж кінець режиму Тіта, і то скорий, заповів недавно в Варшаві сам Молотов, а тепер повторив те саме у Софії (Болгарія) совєтський міністер війни Соколовський. Правда, Захід уже звик до совєтської пропаґанди та совєтської дипломатії й таких погроз серіозно не бере, але в цьому випадку робиться виняток. Видно, що є на це поважні причини.

Асошіейтед Прес передає з Београду, що на кордоні між Болгарією та Югославією приходить до щораз частіших сутичок. Таких сутичок було за останніх сім місяців аж 837 на кордонах Югославії з совєтськими сателітами — Альбанією, Болгарією, Румунією та Угорщиною. Та останніми днями вони збільшились до такого ступеня, що заставили дипломатів задуматися, чи це вже не воєнна провокація, бо ж у той самий час відбуваються у сателітських країнах приспішеним темпом ще й пересування узброєних військових частин. Що саме під тим розуміти, ніхто певно не знає, крім самого Кремля. Тому й не диво, що знову нагадують Балкан, себто той казан, у якому вічно кипить, та з якого може кожної хвилини початись нова світова війна, а для якої тепер, по жнивах, найвідповідніща пора. З другого боку Москва продовжує свою „мирову офензиву" і відбуває новий „мировий" з'їзд у Празі, який має бути підготовкою до загострення холодної війни та виступу СССР і його сателітів з Об'єднаних Націй.

Як воно з Третьою світовою війною — демократіям невідомо. Зате відомо, що всі до неї готуються. Сталін, як це підмічає Лодвел Денні, не дуже лякається Японії та Німеччини, як аліянтських союзників, бо треба було б дуже багато років, щоб перемінити ці знищені країни на військові потуги. Одначе він занепокоєний озброєнням демократичних потуг, особливо Америки. Аліянтське озброєння, як це видно з совєтської прогрози Франції, є таки сьогодні для Кремля найважливішим питанням, найбільшою журбою. Це єдине, чого Москва дійсно лякається.

Коли ще матимемо на увазі перестороги японського генерального прокуратора, Такео Огаші, перед японськими комуністами та фашистами, які готові зараз по скінченні аліянтської окупації підняти революцію, до якої вони вже тепер — за інструкціями з Москви — підготовляються, то мусимо погодитись з таким положенням, що в Азії, чи в Европі, до спокою не йде. Мир не є і не буде в програмі Москви, хоч вона постійно про нього горлає. В таку пору добре знати, що секретарем оборони стала по ген. Маршалі людина, яка мала відвагу навіть в часи угодового наставлення до Москви твердити, що Сталінові не можна довіряти і покладатись на його слово, а треба зброїтись і будувати таку силу, яка могла б кожної хвилини не тільки відперти несподіваний напад Кремля, але й перемогти його та знищити Сталіна в такий самий спосіб, як це сталось з Гітлєром.

НОЖИЦІ ВІДІЗВАЛИСЬ...

Старе українське народне прислів'я: „вдар в стіл і ножиці відізвуться" — дістало своє політичне потвердження. Совєтський цензор заборонив статтю про тоталітарну контролю людських думок, надруковану в американському журналі „Америка", друкованому в російській мові та поширюваному в Совєтському Союзі американським державним департаментом. В статті були виключно приклади з небіжки націстичної Німеччини. Американський п'ястук вдарив по націстичному столі і совєтські ножиці відізвались. Совєтський цензор побачив совєтську дійсність в наведених американцями націстичних прикладах.

Це перший випадок, що совєтський цензор заборонив цілу статтю в цьому журналі. Раніше совєтські власті обмежували трудноші для того журналу тільки довгим перетримуванням переданих їм до цензури матеріялів, постійним зменшуванням тиражу, що його з початкових 50,000 примірників зменшено тепер на половину до 25,000 та принагідними меншими змінами і заборонами поодиноких речень в тексті. Конфіскуючи тепер цілу статтю, совєтський цензор не дав жадних конкретних вияснень, заявляючи тільки, що вона „не має цілі".

Ліпше вияснення дали представники американського уряду. В їх заяві сказано: „Це був випадок, що черевик пасує, а вони не хочуть його взути. Ми не переводили жадної аналогії між пропаґандивною технікою Ґеббельса і Кремля, але вони це зробили. Ясно, що вони не бажають, щоби те саме зробили й російські читачі".

Сконфіскувану статтю написав д-р С. Врайт Мілс, професор соціології на Колумбійському університеті, з'ясовуючи різні концепції публічної опінії в різних суспільствах і різних часах. Д-р Мілс доказує на прикладах націстичної пропаґанди, що тоталітарні режими намагаються не тільки недопустити до вільної виміни думок на поодинокі справи, але й монополізують всі засоби суспільного порозуміння та „фабрикують" ними тільки таку реакцію на поодинокі події і справи, якої вони сами собі бажають. Для ілюстрації того твердження додано навіть карикатурний рисунок, як манекен „реаґує" на бажання Геббельса. Автор приходить до логічного висновку, що без „активної допомоги" з боку таємної поліції Гімлера, методи Геббельса були б швидко перестали діяти.

Це не одинокий випадок, що совєтські ножиці відізвались. В останньому совєтський цензор виявив теж окрему вразливість на міркування про гідність людини, задержавши ще від квітня статтю з американським поглядом на людські права, встановлені Конвенцією Людських Прав Об'єднаних Націй. Головним предметом уваги совєтського цензора було твердження, що „справжня вартість людини є в тому, що вона є людиною, а не тому, що це сіоніст, соціяліст, жид, поляк, чи — наприклад — колишній націст".

Журнал „Америка" теж не одинокий, під ударами якого відзиваються совєтські ножиці. Подібні явища зустрічається сьогодні вже в усіх ділянках міжнародного життя. Вже майже немає дня, щоб совєтські дипломати, совєтська пресова аґенція ТААС чи інші совєтські представники не були „уповноважені заявити" про „безпідставність" одного чи другого обвинувачення, що їх видвигається, навіть не називаючи Совєтський Союз по імені. Совєти є тепер в такому положенні, що на кожний закид злодійства, бандитизму та кожного іншого злочину, хоча й не скерованого на їхню адресу, негайно кричать: „ти сам злодій", „ти сам бандит". Справді: на злодієві шапка горить!

Іван Кедрин.

ДОВКОЛА СУБВЕНЦІЇ

(До дискусії про Фонд „Фрі Рашія" і ВУАН)

Зречімся всіх літературних вступів і приступім відразу до самої речі:

Українська Вільна Академія Наук (ВУАН) в ЗДА дістала субвенцію у висоті $5,000 від Фонду „Фрі Рашія" (Вільна Росія), як одної з автономних установ Фундації Форда. Прийняття цієї субвенції викликало ремствування під адресою ВУАН. Появилися на цю тему статті й навіть комунікати поважних та відповідальних українських установ. Вони осуджували ВУАН, наводячи (маємо перед собою українські часописи з отими замітками, статтями і комунікатами) такі головні арґументи:

1) Установа, що дала субвенцію, має назву, яка виразно говорить про її російську неділимську тенденцію, 2) таким чином, це фундація не тільки культурна, але й політична, з ворожими українцям цілями, 3) на це вказує, крім назви, також факт перебування на становищі президента Фонду „Фрі Рашія" американського діяча, що досі діяв і писав в дусі політичного русофільства, як теж факт наділення грішми у першому розподілі субвенцій передусім росіян, у явній диспропорції до їх числа в ЗДА і тутешньої культурницької діяльности, 4) таким чином ті, що користають з фондів такої установи, морально зобов'язані прийняти на себе її русофільську плятформу, що більше (цитуємо буквально з одного такого українського джерела) „заздалегідь апробують і допомагають здійснювати передбачений майбутній уклад у східній Европі" (себто: якусь псевдо-демократичну неділимську Росію), 5) тому, у висновку, співпраця з Фондом „Фрі Рашія" та користання з його субвенцій є понижування національної гідности та гідности українського науковця.

Автор цих рядків, не задовольняючись оголошеним у пресі Комунікатом ВУАН, звернувся безпосередньо до Управи ВУАН і попросив дозволити йому вглянути в архів цієї нашої наукової установи. Крім цього зібрав усі йому доступні документи про Фундацію Форда і про Фонд „Фрі Рашія". Маючи ці матеріяли перед собою, як і писане становище опонентів, що ми його коротко спрецизували вище, та спіраючись на інформаціях, у правдивість котрих не маємо підстави сумніватись, можемо ствердити:

ВУАН ніколи до Фонду „Фрі Рашія" взагалі не звертався, ніякого подання туди не писав, ніяких переговорів з отим Фондом не вів. Він вніс подання точнісько до тієї самої американської установи, до котрої, пів року пізніше, внесло подання також НТШ. А саме, ще 16 травня 1950 року. Управа ВУАН внесла округло 10 однозвучних листів-подань до різних американських фундацій, між ними до Фундації Форда у Дітройті. Дістав у відповіді холодно-чемне повідомлення, що коли знайдеться можливість, то подання ВУАН буде прийняте під увагу, про що його своєчасно повідомиться. Управа ВУАН, теж чемно подякувавши, склала те письмо „ад акта", як і подібні інші відповіді, кладучи хрестик на надію на грошеву поміч. Фонд „Фрі Рашія" взагалі тоді не існував. Як видно з короткого офіційного документу "The Ford Foundation" підписаного "Paul Hoffman, President, The Ford Foundation, Фундація Форда виділила частину своїх фондів та оформила їх в окремий автономний фонд „Фрі Рашія" „для допомоги втікачам і еміґрантам з Совєтського Союзу включитися в життя („інтеґрейшен") Злучених Держав". Це сталося коло 10 травня 1951, а згадана офіційна публікація має дату 17 травня 1951. Основним капіталом Фонду „Фрі Рашія" є $200,000. Далі кажеться там буквально таке: „Працюючи через організації, активні на цьому полі, „Фрі Рашія"—Фонд буде старатися помагати еміґрантам всіх совєтських національностей в їх улаштуванні (включенні в життя) при пошукуванні розумних господарських і культурних вартостей для них; опікуватися політичними еміґрантами з Совєтського Союзу; і через досліди—обернути на добрий вжиток загальне знання і наукові засоби тих людей". І далі в тому самому стилі. Підписаний, як сказано, Пол Гофман, президент цілої Фундації Форда, недавній головний директор Пляну Маршалу, після чого йде список шости американців з Управи Фонду „Фрі Рашія", між котрими нема ні одного американського росіянина. Лист до ВУАН з повідомленням про признання цій установі $5,000 підписаний панею Елизабет Мередіт, яка покликується на доручення від директора Джорджа Фішера. Лист строго формальний, формулює докладно призначення субвенції „на поміч у виданні Анналів ВУАН" та просить подати банк і число конта, куди можна б перелити признані гроші. І ці гроші перелито надовго ще перед розісланням анкетних листків, що їх згодом автоматично одержали всі існуючі в ЗДА організації й установи еміґрантів з країн, що їх тепер охоплює совєтська тюрма народів.

Основна різниця між становищем ВУАН та опонентів полягає у тому, що опоненти не прикладають ваги до формального промовчування всякого „політікум" у згаданих офіційних документах і листах Фонду „Фрі Рашія", запевняючи, що поза тою формою криється зміст, який дійсно відповідає назві установи. (В останніх днях, чуємо, Управа Фонду „Фрі Рашія" передрукувала й розіслала статті трьох своїх членів на східньо-европейські теми, між ними русофільську статтю Д. Ф. Кеннана, що йому присв'ятимо увагу в окремій статті). ВУАН і ті, що піддержують його в його становищі, твердять, що справжній зміст Фонду „Фрі Рашія", справжні інтенції його творців, дійсно лише культурницькі, добрі, чисті, а препогана назва, перший поганий поділ субвенцій чи інші т.п. русофільські вихиляси у роді пропаґанди русофільських статтей—роблені під впливом росіян, які дійсно більш впливові від нас і стараються опанувати ту установу, але її далеко ще не опанували. Ото ж, у першій точці всі ми згідні: 1) надзвичайно нещаслива назва „Вільна оРсія", яка всіх нас, як слушно сформулював комунікат УКК, „настроює недовірливо і з упередженням" до самого Фонду. Розбіжність становища у тому, що одні кажуть, що цієї назви (плюс особа президента, плюс згадані русофільські „ухили") досить, щоб з тією установою не втримувати зв'язків, другі ж вважають, що цього не досить, бо треба тримати зв'язок, співпрацювати, користати з статутово належних нам фондів, у котрих є вклад також українських робітників заведень Форда, і боротися за впливи з росіянами. Ось і точка 2): одні твердять, що Фонд „Фрі Рашія" це вже установа „російська" (змістом, духом), другі, що існує тільки бажання і намагання російських кругів зробити Фонд своїм політичним знаряддям та, втягнувши до співпраці з ним у-

(Закінчення на стор. 3)

Вол. Дорошенко.

Перед святом ЗУАДК-у

Незабаром відбудеться 3-тя Конвенція Злученого Американського Допомогового Комітету. Це не будуть звичайні собі загальні збори установи, на яких її управа здаватиме звіт з своєї праці за минулий період. Сьогорічна конвенція матиме широкий характер. Вона підведе підсумок усієї загалом дотеперішньої праці цієї нашої великозаслуженої інституції.

Ті бо завдання, які досі стояли перед Комітетом, він, можна сказати, майже в цілості виконав, отже має за собою вже цілком перейдений етап.

А завдання ці були неабиякі й нелегко прийшлося Комітетові їх сповняти. На дорозі стояв перед ним ряд різних перепон та інших труднощів, що їх спричинила війна. Їх доводилося, особливо в початках, поборювати з тяжким трудом. Але завдяки заповзяттю, енерґії й витривалості проводу й завдяки тій усебічній допомозі, що її подавало йому ціле українське громадянство ЗДА, усі перепони переборено й поставлені завдання виконано. Мабуть самі ініціятори, що в червні 1944 року заснували Комітет, не підозрівали всього тягару тієї праці, що їх чекала, ні величі тих результатів, що їх вони осягнуть. Крок за кроком розгортаючи щораз більше свою діяльність, виріс ЗУАДК у могутню, можна сказати імпозантну, світову організацію, що охопила своєю діяльністю всю ту частину вільного від большевицької окупації світу, де перебували українці, чи то примусово вивезені німцями на роботу, чи полонені, чи збігці, що втекли перед большевицькою навалою. Всі вони потребували опіки матеріяльної й моральної: допомоги харчами, одягом, грішми й допомоги правної, заступництва перед окупованою владою за людей, що раптом опинилися, сказав би, поза всякими законами, здані на ласку переможців, які спочатку мало орієнтувалися в українських справах, ідучи на поводі свого східнього союзника. Та не зважаючи на всі труднощі, ЗУАДК у кожній ділянці праці, що розгорталася перед ним, довершив максимум того, що мусів довершити. Вже в 1945 р. мав він свої клітини в Австрії, Франції та Італії, через які також допомагав і скитальцям, скупченим в окупованій ЗДА частині Німеччини.

В 1947 році відкрилася нарешті перед Комітетом можливість повести безпосередню допомогову працю і в цій частині. І ЗУАДК широко використав цю можливість, засновуючи свій відділ у Німеччині (Мюнхен і Франкфурт). Крім давнішої харитативної діяльности — допомоги матеріяльної (харчі, одежа), правно-політичної: заступництво перед окупаційними властями (оборона скитальців перед примусовим вивозом „на родіну", інтервенція в справах скитальців, покривджених при славнозвісних „скринінґах"), інформативної (розшуки загублених — ЗУАДК розшукав загалом 20,000 родин!), стала вкінці перед ним на цілий свій зріст нова велетенська справа — перевезення українських скитальців у Новий Світ.

І цю великоважну справу провів Комітет у просто імпозантний спосіб, зайнявши одно з чолових місць серед подібних чужих організацій, що займаються переселенням.

Кілька сухих цифр навіч покажуть читачам наслідки роботи ЗУАДК-у. Отож зібрав він і видав на свою харитативну діяльність 1,000,000 долярів. Вислав скитальцям 1,500,000 фунтів одягу й харчів й медикаментів. Перевіз до ЗДА 27,000 людей. Отсі сухі цифри — це яскраві показники живої роботи Комітету. Свідчать вони про велетенські просто досягнення цієї роботи. З цього погляду 3-тя конвенція повинна бути добре заслуженим тріюмфом усього українського громадянства в Америці, нашим справжнім святом; „святом вдовілля" для старих громадян, що своєю жертвенністю допомогли Комітетові так світло вив'язатися з його важних завдань, і „святом подяки" для старих і для Комітету з боку „нових", що зазнали для себе стільки добра від створеної зусиллями їх американських земляків установи. Це також тріюмф проводу усіх працівників ЗУАДКомітету!

Іван Хмельницький.

В КРАЇНІ РАБСТВА І СМЕРТИ

9)

Судді почали розмовляти між собою, перелистовуючи сторінки справи.

— Чому ви тримали в себе контрреволюційну книгу Джона Ріда?

— Не знаю з якого часу вона стала контрреволюційна. Розкрийте сторінку третю передмови самого Володимира Леніна і ви там найдете, що „ця книжка є фотографією перших днів великої жовтневої революції".

Судді перечитали те місце, що я сказав і, більш не задаючи питань, пішли на нараду в сусідню кімнату. Я чув, як двічі дзвонив телефон і називався номер комутатора НКВД.

За пів години був прочитаний вирок: „Іменем Української Радянської Соціялістичної Республіки . . ., вінницька обласна спеціяльна судова колеґія, розглянувши в закритому судовому засіданні без участи прокуратури, справу по обвинуваченню громадянина Івана Хмельницького, одруженого, позапартійного, службовця, раніш не судженого — визнала: рахувати обвинуваченого по арт. У. К. УСРР 54,2 і 54,11 — не доведеним. Керуючися... 302, 303 КПК УСРР, і на підставі арт. 54,10 ч. 1. присудила підсудного Івана Хмельницького до позбавлення волі в далеких таборах Совєтського Союзу — терміном на п'ять років.

— Вирок вам зрозумілий? — запитався суддя.

— Ні. Коли ви пишете, що злочину не доведено, завіщо ви присуджуєте?

— Бачите, склалася така ситуація . . . — спантеличено промовив суддя . . . — А втім посидите пару років і зрозумієте . . .

— Дивно! Виходить, що НКВД і суд навмисне хотять фабрикувати людей незадоволених совєтською владою . . .

— О, так думати, — це й є великий злочин проти соціялістичної держави — кинув репліку суддя.

Конвоїри відвели мене до тюрми, до камери вже засуджених. Тут вже було легше, ніж у спецкорпусі. Люди принаймні знали, що їх не розстріляють, а відвезуть у далеку тайгу чи тундру на повільне вмирання. А може переживуть, всміхнеться доля і настануть політичні зміни.

Етап на північ.

Мене нарешті засуджено. Я мав реченець заслання до „поправного трудового табору", далеких місцевостей Совєтського Союзу і навіть радів з того...

Радів з того, що залишився жити і з того, що врешті решт позбудуся перенаселеної проклятої тюрми, де не можна було виспатися хоч би і на підлозі...

Після поверхової медичної комісії, яка всіх, хто самостійно може рухатися — визнає здоровими, нас вночі повели під великою охороною до довгого, здавалося безконечного поїзду з товарових вагонів. Чотири віконця були забиті міцними залізними гратами. В кожен вагон впихали по 40 чоловіка, видали по шматку хліба і по парі сухих струпішілих таранівок.

На кожній зупинці, по стінах і даху вагону важко гупав дерев'яний молоток — це варта перевірювала, чи не перерізав хто у вагоні дошку. Бували випадки, що в'язні вирізували дошки і виплигували на повному ході, але дев'ять з десяти завжди кінчали життя від кулі конвою, або падали скалічені. Лише кільком щасливцям удавалося щасливо досягти землі. Але й тоді зупиняли поїзд, освітлювали ракетами околицю, спускали десятки величезних собак і серед нічної тиші гупали постріли.

Етап як і слідство є також найтяжчим періодом ув'язнення. В день у вагонах гаряче й душно. Зіпсоване повітря — бо кльозет влаштований тут же на підлозі.

Особливо в знаки дається відчути відсутність води, бо в дорозі не дають зовсім рідкої і гарячої страви, лише сухий хліб, оселедці і суху солону рибу.

На дві-три доби лише десь на більших, або вузлових станціях на вагон припадає відро до два води.

40—50 днів етапу з України до Сибіру чи далекого Сходу доводять в'язнів до виснаження, а часто й до божевілля.

За панування Єжова (1937-1938 рр.) десятки тисяч таких рухомих тюрем покотилися у найдальші місцевості Совєтського Союзу, перевозячи мільйони громадян „найдемократичнішої країни в світі".

Населення станцій і пасажири зустрічних поїздів зі сумом мовчазно дивилися на ці пересувні тюрми і слухали жахливий лемент благання, викрики, а навіть часом співи.

В'язні співали:

„Широка страна моя родная,
Много тюрем в ней і лагерей,
Я другой такой страни не знаю,
Где б народ страждал єщо сільней.

Од суда до самой пересилки,
Од Москви до самих лагерей,
Человек проходит под конвоєм,
По нещастной родине своей..."

Через вікно видно назви станцій. Промину ли — Москва — Київський двірець, і тоді хтось у вагоні вигукнув:

— Їдемо на параду до самого вождя на Червону Площу! Ото парада була б!

Але ні. Наш поїзд — тюрму на колесах подають на самий кінець сортувальної станції „Москва — Красная Пресня".

Там нас вивантажують і заганяють у величезну загороду за високим колючим дротом. Навколо охоронні вежі на палях і поїзди такі самі як наш. Їх разом близько тридцять.

— Що з нами робитимуть?

— Московський прокурор питатиметься, чи правильно засуджені — здогадується хтось.

— Ой, чоловіче! Та де й коли перепитати стільки людей! Тисячі-тисяч...

Незабаром таємниця виявилася. Під величезною вартою конвойних військ НКВД з собаками нас погнали до величезного, немов фабрика, санітарного перепускника. Там всі мусіли роздягнутися і здати речі на дезинфекцію. Миємося 15 хвилин і за годину з другого боку перепускника отримуємо свої розпарені гарячі лахи. Біля вагонів знов отримуємо по парі тараньок і свої незмінні шістьсот грамів хліба.

Поїзд поволі котить на Схід. Годинами постоює на станціях, бо поперед нас стоїть ще кільканадцять таких самих поїздів з в'язнями.

— Води! води! Дайте напитися! — лементують і благають в сусідньому вагоні. Гримають в стіни і в нашому. Здається, що ми сидимо всередині якогось величезного бубна.

— Чого гримаєте!? Негайно перестати! — гукає голос начальника конвоя.

— Пропадаємо без води! Вмираємо!

(Продовження на стор. 4-тій)

Д-р Степан Баран

ТРИПОДІЛ ПОЛЬСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Дещо з недавньої історії. Екзильний уряд і Рада Народова, Лондон. Рада Політична, Париж, і Комітет Демократичний Миколайчика, Вашінґтон. Українська проблема і справа східних кордонів Польщі.

4)

Рада Політична

Польська опозиція ,що вийшла з Ради Народової, згуртувалась в нову політичну формацію на терені Европи під назвою Ради Політичної. До неї входять дві здавна відомі польські політичні партії: ППС (Польська Партія Соціялістична) і ПСН (Польське Стронніцтво Народове) себто вшехполяки або ендеки та еміграційна формація — Неподлеґлосьць і Демократія. Крім цього входять персонально т. зв. незалежні, які перед тим належали до інших партій, переважно Польського Стронніцтва Народового. Значна частина видатних членів Ради Політичної мешкає у Франції й тому Париж є фактичним її осередком, як Лондон є осередком тих польських кіл, які нині скупчуються біля польського екзильного уряду.

Головою Ради Політичної є старий соціялістичний діяч — Томаш Арціщевскі, головою її Виконавчого Виділу кол. міністер И. Здзєховскі, а керманичем ресорту закордонних справ Виконавчого Виділу — Адам Цьолкош, кол. посол ППС до польського сойму. В квітні ц. р. Рада Політична відбула в Лондоні свою сьому з черги сесію. Обширне звідомлення з цієї сесії подав свого часу Бюлетин Політични ч. 7 з 21 квітня 1951 р.

Сесію отворив Т. Арціщевскі короткою промовою, уділяючи голосу мін. Здзєховскому, що дав звідомлення з діяльности Виконавчого Виділу, як його голова. Згаданий Бюлетин — орган Ради Політичної — не подає точних подробиць цього звідомлення, присвячуючи зате багато місця дискусії над рефератом пос. Цьолкоша на тему політичної майбутности середньої і південно-східної Европи, що обіймає територію від Балтики по Чорне море з числом коло 110 мільйонів населення, в тому 66 мільйонів слов'ян і 43,5 мільйонів неслов'ян. В загальному це відома концепція Межимор'я, але без польського примату в ньому, як це висувалося до 1939 року, коли Польща хотіла грати ролю великодержави на цьому терені. Тепер по концепції Цьолкоша, що по його словам має й апробату Виконавчого Виділу Ради Політичної, слід творити стисліші міждержавні порозуміння прибалтійських держав, по можливості зі Швецією і Фінляндією, Польщі і Чехословаччини, врешті придунайських держав, у яких провідне становище мало б припасти Мадярщині. Греція не входить до цієї комбінації. Україну на схід від польських кордонів з 1939 року залишає Цьолкош при Сході Европи. Ті ближчі союзи у співпраці зі собою діяли б методою функціональною, а не строго федеральною. Польща має залишитися в границях на сході зі серпня 1939 року і, як виявила дискусія, усі учасники сесії були тієї самої думки. Західних кордонів теперішньої Польщі дискусія не торкала, видко, вони були для учасників безсумнівні. Про українську проблему, що виринула на сесії, головно в промові Е. Роєка, скажемо далі. Дискусію закінчено прийняттям резолюції комісії закордонних справ Виконавчого Виділу про потребу співпраці з народами середньої і південно-східньої Европи. Резолюцію предложив іменем комісії закордонних справ та її узасаднював кол. вшехпольський посол до польського сойму у предложеній ним редакції.

В дискусії над рефератом Цьолкоша промовляли: Е. Роєк, З. Йордан, В. Брукнер, д-р В. Васютиньскі, проф. Ст. Строньскі, В. Черешнєвскі, Т. Арціщевскі і А. Дарґас, а над попереднім рефератом голови Виконавчого Виділу, міністра И. Здзєховского — И. Радомскі, мін. З. Березовскі, кол. посол з ППС до польського сойму — Зиґмунт Заремба, теперішній голова ППС на еміґрації і проф. Ст. Строньскі — отже між ними і видатні діячі двох головних польських політичних таборів на еміґрації — соціялістичного і ендецького.

Рада Політична стоїть в опозиції до екзильного уряду і Ради Народової, але не заперечує потреби існування тих установ і готова піти на дальшу співпрацю з ними. Але ставить від себе вимогу: визнання конституції з 23 квітня 1935 р. за недійсну і привернення в її місце конституції з 17 березня 1921 р. Це потягнуло б за собою основну реконструкцію особового складу і завдань Ради Народової та екзильного уряду, а останні не хочуть йти на так далекі уступки. Тому й слаба надія на успіхи поєднавчої місії ген. Кукєля. Обидва ворожі собі польські політичні табори згідні в одному — в недоторкальності польських східних кордонів зі серпня 1939 р. Але самої цієї згоди ще таки замало до поновного привернення Польщі тих границь.

ЯК НІМЦІ ПОБОРЮЮТЬ КОМУНУ?

Про німців не можна казати так, як, напр., про чехів, що вони щойно тепер пізнають комунізм та його сутній зміст. Адже ще у 1918 році соціялістичний канцлер Шайдеман був мудріший від Керенського і криваво здавив комуністичне повстання, при чому без сентименту вбито комуністичних вожаків, Лібкнехта і Розу Люксембурґ. Мільйони німців, членів армії, бачили теж наслідки совєтського режиму й совєтське життя, йдучи походом аж над Волгу. Тому й відносини у Східній Німеччині, підпорядкованій Совєтам, їх не дивують. Німці мали теж завжди добру розвідку і нині, видко, не занехають її, коли йдеться про розвідання про пляни і конкретну роботу комуністів на терені Західньої Німеччини.

Вказує на це видана офіційно урядом Західної Німеччини й масово розповсюджувана брошура „Відкрийте очі!" („Авґен авф"). У тій брошурі докладно говориться про совєтських аґентів і аґітаторів, які заливають Західну Німеччину, розїжджаючи по ній, як „туристи", здебільша без ніяких клунків. Розсилає їх спеціяльна централя у східньому секторі Берліна, як автономний відділ московської централі, що керує акцією збройних рухів (Корея, Індокитай, Тибет) та саботажів в усьому світі. Ця східньо-німецька централя міститься у „Домі Єдности" (у брошурі кажеться точну адресу), де приміщена головна кватира східньо-німецької комуністичної партії, прозваної „партією єдности". Франц Далем і Антон Акерман — це совєтські громадяни німецького походження, що керують трьома відділами, спеціяльно основаними для підготови совєтизації Західньої Німеччини, пропаґанди на її терені, розвідки і т. д. Разом із начальниками тих трьох відділів вони становлять п'ятку, що кують пляни на знищення Німеччини, себто її повну комунізацію. Вони точно тримаються напрямних із Москви і діють вірно за московськими плянами на підбій світу. Німецький уряд подає у своїй брошурі масу точних даних про комуністичну роботу та водночас сам відповідає на запит, що його логічно мусить поставити читач: Чому уряд дозволяє мовчки роз'їздити таким аґентам і робити їх роботу? Тому, що — мовляв — сам народний організм мусить бути здоровий і відпорний на комуністичну заразу, — тоді ніяка комуністична аґітація йому не пошкодить. Уряд Аденауера саме пропаґує цю внутрішню духову відпорність, даючи водночас докази, що він пильно стежить за всіми рухами німецьких аґентів Москви.

ПРИЙМІТЬ ОДНУ РОДИНУ!

Ліста ч. 7

В найближчому часі приїдуть до ЗДА на анонімні апуранси ЗУАДК-у слідуючі родини:

180 Кінь Теодор, Віра; 181 Тищенко Микола; 182 Косцяк Микола; 183 Бутенко Андрій; 184 Камінський Петро, Франко, Осипа; 185 Охрін Петро; 186 Мельник Михайло, Анна Іван, Славка, Текля; 187 Воднар Михайло; 188 Катаран Василь; 189 Гординський Ярослав, Антоніна, Тамара; 190 Бойко Петро; 191 Ткачук Василь; 192 Байдук Микола; 193 Брасінка Михайло; 194 Риндзак Михайло; 195 Цегельник Андрій, Марія, Ірина, Стефан; 196 Шкондедюк Ілля; 197 Янушевич Лев; 198 Лабовський Семен; 199 Селезенко Іван, Євгенія; 200 Гаврильців Михайло; 201 Пітчук Катерина, Ольга, Анна; 202 Пастернак Михайло, Оксана, Василь, Стефанія; 203 Ковальчик Гриць, Ольга, Володислав, Мирослава; 204 Кула Петро, Гертруд, Христина, Марія, Василь; 205 Зімроз Карло, Марія, Ольга, Степан; 206 Галицький Михайло, Герта, Софія, Віра; 207 Вілас Михайло; 208 Кузьмич Іван, Оксана, Ярослав, Теодор; 209 Зуляк Петро, Фреся, Анна; 210 Черепін Марія, Ольга, Андрій; 211 Фалач Микола, Анна Іванка; 212 Шило Іван; 213 Назар Іван; 214 Радош Павло, Марія Ганна Ольга; 215 Пасічний Ігор, Надія, Зоя, Віра; 216 Бойко Вікторія, Леонід, Оляга; 217 Пашковська Марія; 218 Гавкалюк Михайло, Марія, Андрій-Лев, Микола, Татяна; 219 Гавриленко Марія, Петро, Петро; 220 Свідрук Юрко, Иоганна; 221 Верташ Павло; 222 Карашівський Іван; 223 Волянський Іван, Анна, Ірина, Ярослав; 224 Безкоровайний Петро, Катерина; 225 Сорока Іван, Марія, Михайло; 226 Юр Олекса; 227 Маціканич Юрко; 228 Єшов Володимир; 229 Дубецький Михайло, Татяна, Ярослав; 230 Кадило Андрій; 231 Гантик Катерина; 232 Качмарик Спіридон, Марія, Іван; 233 Ковалевський Пилип, Ксеня; 234 Гернеґа Ярослав; 235 Васараб Теодор, Марія, Володимир; 236 Весолович Григорій, Ганна; 237 Гальків Анна; 238 Міндяк Михайло; 239 Олеськів Анна; 240 Мандюк Богдан; 241 Михайловський Микола; 242 Лашко Павло; 243 Долинюк Теодор, Ольга; 244 Сойка Микола, Катерина, Володимир, Євгенія; 245 Лупак Василь; 246 Кравченко Ігор, Катерина; 248 Ґадзіцкий Іван; 249 Куртяк Михайло; 250 Чечель Анна; 251 Сеняк Степан, Агафія, Катерина, Анна; 252 Фитшок Ілько, Антоніна, Гельмут; 253 Кольганович-Ільницька Анна; 254 Таркович Юрій; 255 Міхновський Микола; 256 Могильницький Володимир; 257 Куликовський Дмитро; 258 Рилко Марія, Омелян, Петро; 259 Плетенецький Михайло, Марія, Анґеля, Марія; 260 Противяк Стефанія; 261 Фученко Теодор, Анна, Марія; 262 Луцан Микола, Марія, Мирон, Анна, Антоніна; 263 Палькієвіч Дмитро, Марія, Микола, Павло, Славко; 264 Костюк Василь; 265 Врик Микола; 266 Нижник Василь; 267 Ніколайчик Миколай, Анна, Марія, Володимир, Степан; 268 Гільчанський Іван; 269 Корецька Еуфрозінія; 270 Теребенець Михайло, Анґеля, Гельґа; 271 Фенин Василь; 272 Клєбан Василь; 273 Вітовський Дмитро; 274 Марко Симеон; 275 Шакало Осип, Анастазія, Маріянна, Герлінда; 276 Свинка Павло; 277 Валігунда Анна; 278 Лос Барбара; 279 Костишин Пилип; 280 Докля Андрій, Параска, Марія; 281 Княжик Параня; 282 Процак Василь, Вероніка, Вероніка; 283 Гуцул Ілько, Ева, Геті, Петро; 284 Михайлюк Петро; 285 Сливчук Петро, Марія, Анна; 286 Камінський Зеновій; 287 Савюк Олена; 288 Побудинський Павло, Анастазія, Зенон; 289 Куртяк Михайло; 290 Григорак Василь; 291 Матищак Михайло, Ірина, Олена, Марія; 292 Музичка Анна, 293 Нестерчук Нестор; 294 Станицький Евстахій, Станислава, Петро, Степан, Марія; 295 Вуган Микола; 296 Волковський Александер, Надія, Іван; 297 Худіо Михайло, Меланія; 298 Роборецький Іван, Текля; 299 Коваленко Анатоль; 300 Іванів Єфрем; 301 Харченко Богдан; 302 Щерба Роман; 303 Цілінський Семко; 304 Мудрик Микола; 305 Шафаровський Петро; 306 Проців Симеон, Параскевія, Марія; 307 Данко Микола; 308 Сердюк Александер; 309 Замрамський Анатолій, Марія, Вектор; 310 Кушнір Еміль, Софія, Ігор; 311 Левкович Володимир, Текля, Анна; 312 Пілей Леон, Марія, Віктор, Анна, Микола, Михайло, Іван; 313 Попек Григор; 314 Собків Володимир, Юлія, Орест, Богдан; 315 Кольчинський Павло, Марія, Михайло, Дмитро.

Прохаємо українців щирого серця зайнятися одною з поданих вгорі родин, та зголосити це негайно на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

Увага: При зголошуванні на прийняття родин, просимо подавати число лісти і порядкове число.

ЗЛУЧЕНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ
у Филаделфії

НЕ МОЖНА ТЕРПІТИ ЗАМАХУ НА ПРАВА НАРОДІВ

28. серпня 1951 р. в Мюнхені під головуванням д-ра Коновальця, Голови Спілки Українських Журналістів, відбулася нарада ліцензентів і головних редакторів української преси, що виходить у Німеччині.

На нараді були репрезентовані „Українські Вісті", „Український Самостійник", „Сучасна Україна", „Християнський Голос", „Вперед", „Ранок", „Аванґард" і інші, а в ролі гостей були представники ряду політичних середовищ. Після обміну думками представники української вільної преси в Европі вирішили однозгідно звернутися до світової громадської думки з таким закликом-протестом:

ДО СІТОВОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Наслідком інтервенції Совєтської Росії по першій світовій війні народи, поневолені кол. царською Росією, були позбавлені своєї відновленої в 1917-1920 рр. державної самостійности. Ця сама Совєтська Росія по другій світовій війні опанувала вже цілий ряд інших держав Середньої та Південносхідньої Европи, а тепер загрожує всьому вільному світові.

Ми, речники вільної думки українського народу на чужині ,вважаємо за свій обов'язок пригадати ці факти в момент, коли певні чинники наважуються виступати перед громадською думкою світу з плянами дальшого збереження російської „тюрми народів", маскуючи ті пляни гаслами плебісциту та самовизначення після повалення сучасного большевицького режиму.

В кінці серпня ц. р. в Німеччині створено так зв. „Совет Освобождения Народов России". Згідно з самою назвою, ця організація мала б виступати від імені народів СССР. Насправді „Совет Освобождения Народов России" це чисто російська організація, яка облудно проголосила себе речником усіх народів СССР, тенденційно трактуючи їх, як „народи Росії" та капіталізуючи для себе їхню антибольшевицьку боротьбу.

Ми стверджуємо, що в „Совете Освобождения Народов России" поза росіянами не беруть участи ніякі відповідальні представники інших народів СССР. Зокрема ніяка з українських організованих ґруп у всьому світі не має жадного відношення до цієї організації, і жаден з існуючих українських пресових органів його не підтримує. Отже створюючи „Совет Освобождения Народов России", російські еміґранти фальшують дійсність. Оцим заявляємо перед лицем світу, що „Совет Освобождения Народов России" ніякою мірою не висловлює волі поневолених Росією народів і не має ніякого права виступати від їхнього імени. Це право належить тільки національним представництвам тих народів.

Ми підносимо протест проти посягань „Совета Освобождения Народов России" виступати від імени українського народу і остерігаємо світ перед затією російської еміґрації.

Як це не дивно, але за цією акцією російських еміґрантів стоять деякі американські громадяни, згуртовані в „Американському Комітеті Визволення Росії". Тільки завдяки старанням представників згаданого Комітету дійшло до об'єднання деяких російських еміґраційних груп, що саме за протекторатом цього Комітету привласнили собі право виступати від імени всіх народів СССР.

Таке поступування згаданих американських громадян ми вважаємо зламанням засади самовизначення народів, проголошеної по першій світовій війні президентом Вилсоном і повтореної під час другої світової війни в Атлантійській Хартії.

Народи СССР самовизначилися вже у визвольних змаганнях 1917-1920 рр. та створили тоді свої самостійні держави, які червона Москва акцією „п'ятих колон" і збройною інтервенцією згодом опанувала, перевівши їх опісля з позиції сателітів на позицію членів Совєтського Союзу. Проте і в совєтській системі ці народи юридично вважаються державними і за ними теоретично за конституцією СССР зберігається суверенітет. Державна позиція України і Білоруси підкреслена також їхнім членством в Об'єднаних Націях.

Отже право України та інших народів на суверенні держави, виборене і окуплене кров'ю мільйонів борців за волю, леґалізоване міжнародніми чинниками.

Не зважаючи на недоречні акції згаданих американських громадян, ми все ж таки віримо, що американське громадянство не терпітиме замаху на права народів та на його власні ідеали. Ми віримо, що „Американський Комітет Визволення Народів Росії" не репрезентує американської громадської думки, бо знаємо, що американський народ з признанням ставиться до змагань за свободу.

Ми переконані, що американський народ підтримає визвольні змагання народів СССР за самостійність і не сприятиме збереженню російської „тюрми народів" у новій формі.

Мюнхен, вересень 1951.

Представники української вільної преси в Німеччині

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Високу оцінку мистецтва нашої славної піяністки Любки Колесси** дала велика нюйорська газета Ню Йорк Ворлд Телеґрем в числі за 8 вересня ц. р. в рецензії на новий фонографічний запис на платівку її гри (фірма Консерт Гол). Музичний оглядач газети Делос Сміт пише: „Виконання Любкою Колессою Варіяцій Брамса і Фуґи Генделя мало подивуґідну якість інтелектуалізації без шкоди для емоції. Багата точністю і чистотою, але без педантичности, вона спалахує вогнем то тут то там. Проте, помітна нерівність — коротко, вона здобула більше в одних варіяціях ніж в інших".

● **Цікавилися, чи мають українці зв'язки в Бонні (столиці Зах. Німеччини)** польські еміґраційні журналісти, що останнього часу самі шукали там зв'язків.

● **10.065 ДП перевезла ІРО в липні ц. р. за океан,** в тому 6210 — до ЗДА і 1565 — до Канади. 14.000 утікачів, що належать до так зв. „твердого ядра" (непрацездатні, старі і т. п.), ІРО примістила в будинках для старих та в інших відповідних установах. Серед них є багато українців.

● **Перший з'їзд Союзу Українок Австралії відбувся 2 і 3 червня** в Сиднеї за участю делеґаток від чотирьох стейтів: Н. П. В., Вікторії, Південної Австралії і Західної Австралії. В резолюції з'їзд заявляє, що СУА об'єднує все організоване жіноцтво в Австралії в одну організацію під вищезгаданою назвою.

● **Ірина Маланюк** — українська співачка, що закінчила консерваторію і була оперовою акторкою в Грацу, брала участь у Ваґнерівському фестивалі в Байройті ,співаючи в поставі опери „Валькірія".

● **В притулку для старих в Нансі** помер 15 серпня ц. р. Володимир Малюків — професор цивільного права. Народ. 23 липня 1885 в Києві, до 1917 р. був професором московського університету, потім учасник будівництва української самостійної держави, працював на катедрі Київського університету. Підчас другої світової війни проф. Малюків пішов на еміґрацію, жив у Сяноці, а потім працював адвокатом в Теребошеві на Словаччині до 1942 року, перебуваючи ввесь час у зв'язку з українським науковим центром у Подєбрадах. Потім мандри на захід, життя в таборі Ляндек і самітність у старечому притулку в Нансі. Тут покійного відвідували студенти та робітники з Нансі, але їх відвідини не могли бути часті.
відини не могли бути часті. Покійник лишив сиротою дочку в притулку для глухонімих у Нансі.

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ

ЩО ПИСАЛА „СВОБОДА" 50 РОКІВ ТОМУ?

22 серпня — 12 вересня, 1901 р.

АҐІТАЦІЯ РОСІЙСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ МІСІЇ В КАНАДІ

В едмонтонській газеті „Наруд Польскі" з 14 серпня поміщений допис польського священика кс. Фр. Ольшевского, який як апостольський місіонар об'їздить околицю Едмонтону і подає статистику слов'янських поселенців на просторі 800 миль коло Едни, на схід від Едмонтону, в провінції Альберта. „Тут живе коло 300 родин, з яких 60 це римо-католики, 80 належать до православних, а решта це греко-католики. Всі вони живуть без найменшої духовної опіки і тому зараз по першій місії я охрестив 52 дітей... Коли русини стали святити паску, то треба було кликати аж поліцію, інакше було б прийшло до бійки між ними і православними" — пише кс. Ольшевскі. Опісля подає способи, якими послугуються православні російські священики при перетяганні гр.-католиків українців на православіє. Пише, що вони мусять складати перед російським православним священиком таку присягу:

Питання: Чи віриш у св. Синод? — Відповідь: Вірю. П.: Чи обіцяєш бути слухняним для царя? — В.: Обіцяю. — П.: Чи відрікаєшся папи римського і його блудів? — В.: Відрікаюся. — П.: Чи відрікаєшся своєї католицької віри? — В.: Відрікаюся".

ЗАМАХ НА ПРЕЗИДЕНТА МекКІНЛІ

У п'ятницю 6 серпня о год. 4 сполудня поляк анархіст, Леон Чолґош, стрілив до президента МекКінлі два рази, коли той виходив з будинку „Святиня Музики" на виставі в Бофало і подавав руку людям. Одна куля попала в груди і її негайно витягнули лікарі, а друга попала в шлунок і президент находиться в небезпеці смерти. Президент МекКінлі помер в наслідок цього пострілу. (Статтю „Свободи" на тему цього атентату русофіли і мадярони перекрутили і так почали ганебну кампанію, включно з донощицтвом проти „Свободи". Мовляв, вона попирає анархістів. — Ред.)

СТЕФАНИК ПО-НІМЕЦЬКИ

„Зонтаґсблятт", додаток до німецького тижневика в Ню Йорку, „Ню Йоркер Фольксцайтунг" з 11 серпня 1901 помістив в перекладі ще одно оповідання українського молодого письменника В. Стефаника під заг. „Нойіґкайт" („Новина"). Це вже четверте оповідання Стефаника, поміщене в згаданій газеті.

ДРІБНІ ВІСТІ

Помер Петро Куленич, родом з Перегримки, Галичина, довголітній член УНСоюзу. — о. Т. Штефан, бувший парох в Бейон, Н. Дж. обняв гр.-катол. парафію в МекАду, Па. — Панна Галя Констанкевич, дочка о. Івана Констанкевича з Шамокіну, Па., виїхала 9 вересня на студії до музичної консерваторії в Бостоні.

ДОВКОЛА СУБВЕНЦІЇ

(Закінчення зі стор. 2-гої).

станови інших національностей, морально узалежнити їх від себе, чи політично скомпромітувати. Фактом є, кажуть діячі ВУАН і їх однодумці, що самі американці, з Управи Фонду чи близькі до неї, невдоволені вже вибраною назвою і хотіли б її змінити, і то невдоволені не тільки тому, що всі східньо-европейські національності в ЗДА, крім одних росіян, запротестували проти тієї назви, але головно тому, що московське радіо і совєтська преса охристили Фонд „Фрі Рашія" як якусь нову централю американських протисовєтських саботажників-революціонерів, а це зовсім не під смак американцям, економістам, історикам і банковцям.

Навівши безпристрасно становище одних і других та подавши жменю інформаційного матеріялу, зазначую, що шум довкола тієї справи набрав неприємного тону. Тут треба спокійно дискутувати, яку тактику диктує американсько-українська рація, себто, якої тактики повинні триматися американські українці взагалі до всіх американських установ і діячів, включно з тими, які в українській проблемі зраджують жалюгідне незнання, або явну неприхильність чи навіть ворожість. Справу тактики не треба підтягати під принципи національної ідеології та вдаряти відразу у такі найвищі струни, як національна честь та нарушування національної гідности. В данному випадку долучились ще й невідлучні персональні та гуртові симпатії—антипатії, які ще більш загострюють пристрасті та затемнюють здоровий суд. Тому, далеко невичерпавши в оцих наших перших міркуваннях всіх мометів цієї многогранної справи, закінчуємо їх тимчасом порадою, щоб у таких справах не квапитися з висновками й осудами, а в дискусії зберігати передусім—спокій.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові.

Степан Куропась

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Ловецько - Рибацьке товариство зорганізовано у нас для потреб ентузіястів цього спорту. До того товариства вписалися переважно новоприбувші, що хотіли б виїхати десь за місто на рибу чи дикі качки й бажанти. Це переважно люди, що на Україні займалися тим спортом й хотіли б й тут спробувати щастя. Не бракує в товаристві й давніх ветеранів цього спорту от хоч би таких як Василь Музика або Микола Ткачук, для яких простір чи віддаль не грає ролі. Вони щорічно їдуть аж під Канаду на полювання оленів чи на пструги.

Товариство має правне оформлення й належить до американської централі Айзек Волтон Ліґ.

На неділю під Лейбор Дей товариство влаштувало прогульку на фарму п. Музики до Лейк Зурін, 30 миль від Шікаґо. Переїздом через Лейк Зурін вступив і я на фарму п. Музики й застав там наших прогульковців заабсорбованих риболовлею в ставі, на якому спокійно плавали гуси й качки. Найбільшу рибу до часу мого від'їзду зловив проф. Коваль.

Пересічний громадянин стейту Ілиной заплатив у фіскальному 1951 році 48 дол. і 12 центів стейтового податку. До цеї суми не входить податок від нерухомостей, бо це платиться до повіту. Пересічний американський громадянин платить до своїх стейтів річно 59 дол. і 59 центів податку, отже в стейті Ілиной а тим самим і в Шікаґо є жити веселіше, бо так не обдирають. Найбільші податкові суми нашого стейту походять з продажі ґазоліни, тютюну і алькогольних напитків.

Музичний фестіваль Шікаґо Трибюн, що відбувається у нас щорічно на площі Солджерс Філд стягнув в суботу дня 25 серпня 8000 людей. Приїхали на фестіваль люди зі всіх стейтів Америки різного полу ,віку й образовання. Приїхали діти в мами на руках, приїхали й 90 літні старці, робітники, фармери, молодь ради музичного захоплення або просто для „ґуд тайм". Десять тисяч людей вправляло на фестивалю або виступало на естраді. Крім сольо-співів, в яких перше місце здобула пані Сумак з Перу в Полудневій Америці, виступали ще контестанти гри на піяні, в якій взяли участь окремо хлопці і дівчата ріжного віку, контестанти гри на акордіон, орхестри ріжних інструментів дутих й смичкових. Окреме місце займали хори мужеські, жіночі й мішані.

Колись у фестивалі цьому виступали й українці, а Український Хор м. Шікаґо з п. Бенецьким збирав лаври за свої виступи, й голосив славу України і її пісні.

Та це було колись...

Українські церкви разом зі своїми парохіями мають свою історію щодо їх основоположників.

І так найбільша українська католицька церква св. о. Миколая, що завдячує свій початок на вулиці Вікердайк (нема вже цієї вулиці) основана нашими поселенцями, що в той час масово приїздили з околиць Стрия й Долини. Перед в орґанізуванні церкви вели люди зі села Дашави стрийського повіту.

Церкву св. Богородиці на Савт-Сайді заложили люди з перемиського повіту, які й нині є там домінуючими. Українську православну церкву на Борисайд заложили наші люди з Лемківщини. Ще нині добра частина парохіян цеї церкви походять зі села Добре і Воробликa в Сяніччині.

Українську православну церкву св. Тройці на Ірі (тепер св. Володимира на Кортез) заложили люди з повітів Радехів і Камінка Струмилова. Нині всі ці чотири парохії це великі народні установи, а їх парохіяни — це вже в добрій половині — роджене в Америці покоління.

Що сталося з „Лисом", питають старі й нові? Чи забракло йому гроша, читачів чи гумору? Довший час виглядало воно так (принаймні назверх), що „Лисові" не бракувало вище наведених даних! Якщо справа малася інакше, то треба би піти шляхом канадійського „Комаря", що оголосив: Зірвалася шура-бура і його з дуба здула.

Ще двох українських лікарів перейшло стейт-борд й один з них, а саме д-р Стефурак вже відчинив канцелярію на Деймен і Шікаґо Евню, а другий — д-р Роман Несторович, лікар з Перемишля, беться з думками, чи йти йому на державну посаду, чи відчиняти офіс, не що треба чимало грошей. Оба вони мають свою славу з України, а медичні студії кінчили у Відні і Празі. Д-р Роман Несторович знаний з того, що лікував пів перемиського повіту даром, бо наші селяни не мали гроша. Навіть уже в Америці є наші люди, що питають мене за його адресою, щоби сплатити йому довг з Европи. Останнім таким пацієнтом є Ксеня Фільц з Якеменич, членка 423-го відділу УНСоюзу. Треба ствердити, що оба лікарі є членами УНСоюзу.

Школа В. Авраменка вишколює 70 дітей вже ціле літо, та приготовляється до великого виступу. Вишкіл танцюристів від 5-14 року життя відбувається два рази в тиждень в Союзовому Домі. Інструктором танків є п. Мирослав Железівський з Бостону.

Вишкіл нових українських танкових дружин є саме на часі. Хвиля великих танкових виступів українських громад в Америці з-перед 20 років перейшла до історії. На такі виступи нема тепер танцюристів. Бувші учні танкових формацій п. Авраменка розбрелися по світі, чи постарілися, але тепер є надія на новий доріст.

Український Народний Союз має в районі нашого міста велике поле до попису, бо в наш район прибуло 5 тисяч українців з Европи. Треба отже нам нових організаторів, які мали би подбати, щоб таке велике число нових свідомих українців попали у велику родину УНСоюзу. До цеї великої роботи треба активних, свідомих і ідейних робітників, бо сам організатор п. Дмитро Білецький не дасть ради. Тому є дуже потішаючим, що крім секретарів і інших відділових урядників є ще люди тихі, що мало говорять, а діють.

Сталася у нас така подія: Текля Осціславська-Кокорудз спровадила з Европи масу нових еміґрантів. Їх передержувала якийсь час в хаті, шукала праці і т. д. Тепер ці нові люди хочуть сплачувати їй довг вдячности. Громадянин Козак спитав паню Кокорудз, чим може віддячитися за всі ті прислуги, що вона йому зробила? Дістав відповідь: Впишіться до УНСоюзу — і так 423 відділ побільшився о 4 нові члени родини Козаків! Гарний приклад до наслідування!

Польська організація „Самопомоц", співзвучна з нашою „Самопоміч" — має в Шікаґо 842 членів. Предсідник цеї організації дав недавно інтерв'ю по радіо для польських репортерів і представників польських організацій. З інтерв'ю виходить, що між старою а новою „Польонією" існують великі тертя, непорозуміння і що старі посуджують нових в розбиванні одноцілого фронту. Старі питали: Навіщо вам було „Самопомочі"? Була відповідь: Ми жили окремим життям від Вас і не чулися зразу добре між вами, тому створили своє!

По обчисленню „Самопомоци" до Шікаґо приїхало 3 тисячі нових польських еміґрантів, отже лише 24 відсотки належить до „Самопомоци".

Організація Українських Ветеринарних Лікарів поволі, але певно розпорошується. Річ в тому, що звання ветеринаря потребує переважно провінції. Багато наших ветеринарних лікарів виїхали вже з Шікаґо на працю до Тенесі, Аркенсо, Мизурі, Айова, Мінесота, Висконсін і Норт Дакота. На Лейбор Дей прощали ми рівнож доц. д-ра Р. Барановського, якого перенесли на державну службу саостійного управителя різень і фабрик консерви до стейту Мизурі. Др. Р. Барановський є не лише головою місцевого відділу ветеринарів, але очолює Матірнє Товариство Українських Ветеринарних Лікарів — тепер з осідком в Шікаґо. Прощали його бенкетом на вакаційній оселі в Равнд Лейку —де відомий знавець кулінарної штуки — пані Ольга Масник прирядила вечерю, при якій представники місцевих товариств прощалися з Ромком Барановським, членом пластового куріня Лісових Чортів.

Шкільний рік зачався вписом 330.000 дітей до міських публичних шкіл і 181.000 до католицьких шкіл. Від 1 жовтня до того числа прийде ще 50 тисяч студентів університету й інших фахових шкіл. Разом біля пів мільйона дітей буде здобувати науку, без якої під теперішню хвилю важко обійтися. Підчас коли шкільних дітей не бракує, відчувається у нас великий брак учителів. Причиною цього є та обставина, що мало студентів вибирає учительську карієру, бо платня дуже низька в порівнянні з заробітною платнею карпентерів чи мулярів!

Дванадцять тисяч цементових доріг стейту Ілиной переходить поволі під покривало асфальту. Обчисляють, що цемент тріскає від морозів й робить нераз з весною непотрібні ями і вибої. Асфальт морозу не боїться, є дешевий, але за те абсорбує світло і легше на нім поховзнутися, а тоді гасло „гайвейс ар геппі вейс" минається з правдою!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.
Вісті з Філії УККА

Екзекутива Філії Українського Конґресового Комітету Америки в Дітройт майже не переривала своїх сходин літньою порою, а в кінці місяця серпня пороблено на засіданні дефінітивні приготування до двох нових імпрез, які назначено ще в місяці квітні ц. р.

Першою імпрезою на осінний час буде „ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКЕ ВІЧЕ", яке відбудеться в неділю 14 жовтня в авдиторії Українського Народного Дому при Мартин вул. На це віче запрошено визначних бесідників, як: губернатора Меннен Дж. Вілліямса, сенатора Гомера Ферґюсона, а також правного дорадника Українського Конґресового Комітету Америки, адв. Михайла Пізнака з Ню Йорку.

Українське протибольшевицьке віче має на меті піддержати справедливе поступовання Злучених Держав у відношенні до Совєтської Росії. Як горожани вільної Америки запротестуємо на цьому вічу проти большевицького фалшу та виявимо своє вдоволення з цього, що Америка показала свого п'ястука совєтській Росії. Ми переконані, що вся чесна українська громада явиться масово на цьому протибольшевицькому вічу.

Другим підприємством Філії УККА буде величавий „Листопадовий Зриву", яке відбудеться в неділю 4-го листопада в авдиторі Украснського Народного Дому. На це свято підготовлено високопатріотичну програму з добірними артистичними силами та промовцями.

Проситься українське громадянство метрополії Дітройту мати на увазі ці дві неділі — 14 жовтня на віче і 4 листопада на Листопадове Свято — та явитись на обох тих важних імпрезах, засвідчуючи тим свою громадську солідарність і зрілість.

Дохід з обох імпрез призначено на Національний Фонд. За точнішими оголошеннями просимо слідити на сторінках нашої преси.

Юлія М. Шустакевич
пресова референтка

В РІЧНИЦЮ СМЕРТИ МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО

Ню Йорк. — У першу річницю смерти композитора Михайла Гайворонського відбулася в неділю 16 вересня після великої Богослужби панахида в церкві св. Миколая на Савт Бруклині. Відправу попередила тепла згадка місцевого пароха, учасника визвольних змагань, колишнього члена У. Г. Армії, о. Миколи Вояковського про заслуги покійника. Крім нього стали до панахиди оо. Петро Барановський та Роман Рабій, які щойно приїхали зі скитальщини. Богослуження було заповіджене через радіопрограму П. Задорецького в Ню Йорку.

ДОПОВІДЬ ЮРІЯ СІРОГО ПРО ТИЖНЕВИКИ „СЕЛО" И „ЗАСІВ"

Ню Йорк. — Спомини про те, що було 45 років тому заслухали збори членів і гостей секції книгознавства Всеукраїнської Академії Наук підчас викладу Юрія Тищенка (Сірого)—піонера українського журналізму, в суботу 15 вересня. За порозумінням із проф. Михайлом Грушевським він і інші тогочасні українські журналісти та письменники, користуючися указом з 15 жовтня 1905 р., започаткували видання популярного селянсько-робітничого тижневика „Село", у вересні 1909 р., а коли російська влада припинила часопис, його відновлено під назвою „Засів". Подробиці з виданням українського часопису під царським режимом прикували увагу слухачів, тим більше, що колишній редактор, тепер 70-річний старик, подав їх у яскравих картинах. На цьому першому зібранні секції виголосив ґрунтовний науковий реферат про книгознавство інж. Лев Биковський, а цікаві спомини на тему „Українська книжка в Казакстані" подав проф. П. Одарченко. Зібранням керував проф. Дам'ян Горняткевич.

ВЕЛИКІ ВОЄННІ ВПРАВИ В ПІВНІЧНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Гановер, Німеччина. На рівнинах Ганноверської провінції відбуваються тепер найбільші після другої світової війни воєнні вправи, з усіми родами зброї. В „наступі" „ворога з червоної країни", подібно як і в „обороні" головну ролю грають танки і панцерні дивізії. Головна ціль маневрів—випробувати нову тактику та достосувати її до нової зброї.

● Німецький панцерник „Ґнайсенав" підняли поляки із дна проходу до порту Ґдиня. Підняття тривало 340 днів.

ПРОФЕСОР КАЛЕДЖУ ПІД СУДОМ ЯК КОМУНІСТ

Кембридж, Масс. — Велика судейська слідча лава повіту Мидлсекс поставила в стан обвинувачення Дірка Яна Струїк, професора Технологічного Інституту Массачуссетс, закидаючи йому участь у змові для насильного повалення американського уряду. Проф. Струїк, що народився в Голяндії, належав до учительського персоналу згаданого інституту впродовж 25 років, як спеціяліст у математиці. Свідки доказують, що він був членом Комуністичної партії, одначе він це заперечив. Йому закидають виголошування лекцій на таємних комуністичних зібраннях, в яких він погоджувався з комуністичними закликами до повалення наявних урядів для перемоги комунізму.

● Двобічний договір ЗДА і Ветнаму про допомогу, що включає також і продовження Пляну Маршала, підписаний у Сайґоні.

● Червоний Китай вимагає негайного скликання „нової конференції" для вироблення мирового договору з Японією, при чому ЗДА обвинувачуються в підготовці нової війни в Китаї.

● Вашинґтонську теперішню зустріч трьох міністрів московська „Правда" називає другим після Сан Франсіско кроком до підготови західними аліянтами війни.

● Втопився 70-річний колишній американський дипломат, Вартон Голл, коли він купався в морі в Манчестері, Н. Г. і його збила підводна хвиля.

В КРАЇНІ РАБСТВА І СМЕРТИ

(Продовження зі стор. 2-гої)

— Ну і біс з вами! Хоч усі виздихайте! Я можу і м'ясом здати, або число зійшлося! — відповідає молоденький кирпатий мефістофель-старшина з двома трикутниками на червоній петлиці мундура.

— Здається і земляк, а гад з гада! — гукнув хтось у вагоні.

— — — — — —

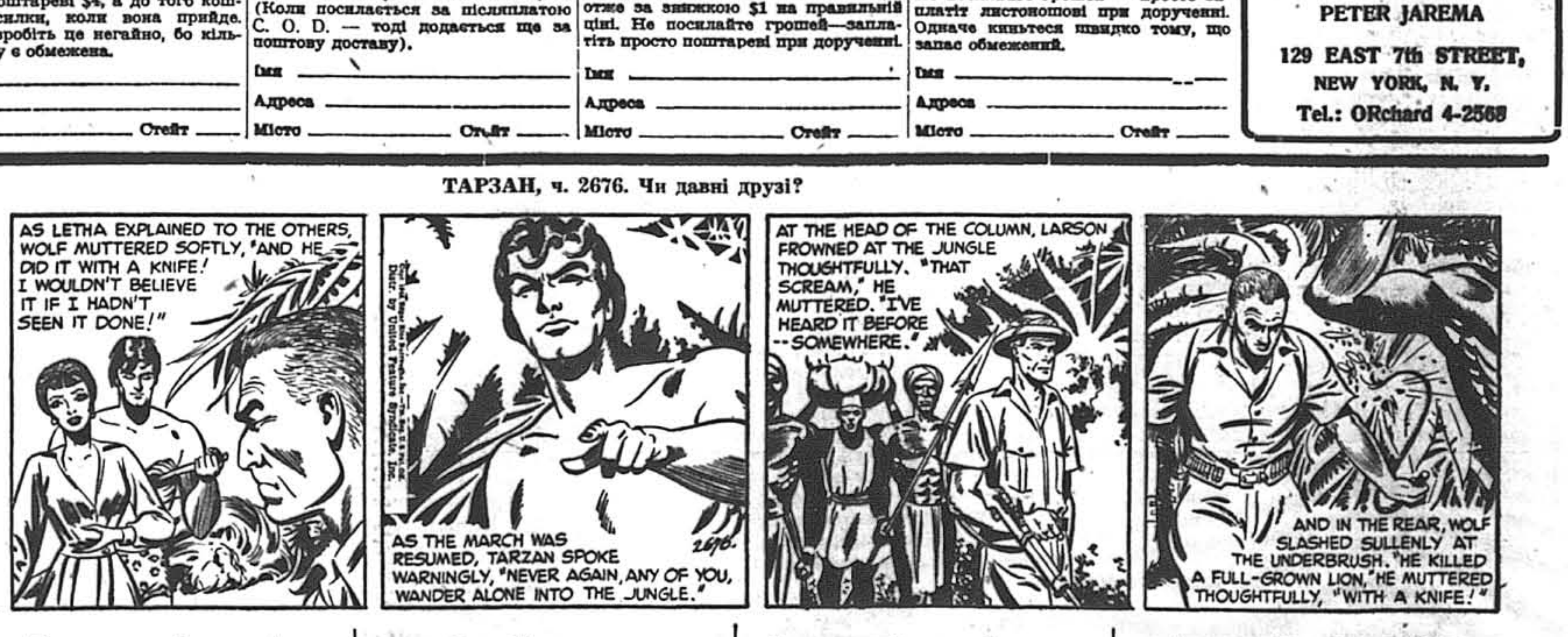
Пішов другий місяць нашої подорожі на колесах. Ноги не свої. Здається, що я розучився не тільки ходити, але й триматися на них. На обличчі виростає чорна, немов болото борода.

Пройшла чутка, що завтра наш ешелон прибуває до місця призначення — до якогось розподільника „Сиблагу НКВД".

Там почнеться нове, зовсім відмінне від зовнішнього світу своїми законами, поглядами та нормами поведінки, життя. Це своєрідна республіка. Ім'я її „оправно - трудові табори НКВД".

(Продовження буде)

ТАРЗАН, ч. 2676. Чи давні друзі?



Тим часом як Лета оповідала іншим про подію, Вольф повторяв собі пошепки під ніс: „І він зробив це тільки ножем. Я б не повірив, коли б сам того не бачив!"

Коли експедиція знову рушила в дорогу, Тарзан сказав, остерігаючи: „Ніколи ніхто з вас більш хай не важиться йти наодинці в нетри".

Поперед колони Ларсон хмурився на нетри. „Цей крик", говорив він сам до себе, „я вже десь колись чув..."

А позаду Вольф, механічно переступаючи низькі кущі, мимрив: „І він убив дорослого лева ножем!"